

Engelliler için tasarım ölçütleri

Engellilerin evden çıkıp, engelle karşılaşmadan tüm sosyal ve kültürel aktivitelere katılmaları başlıca amaçtır. Bu standart iş ve günlük yaşantılarını sürdürürken yollardaki yaya kaldırımı, alt/üst geçitler, kavşaklar, kamu/kurum binaları, alışveriş merkezleri, yaşadıkları binaların girişlerinde yapılacak yapısal önlemler ve işaretlemelerle, toplum hayatının yaşantısına katılmalarını sağlamaktır.

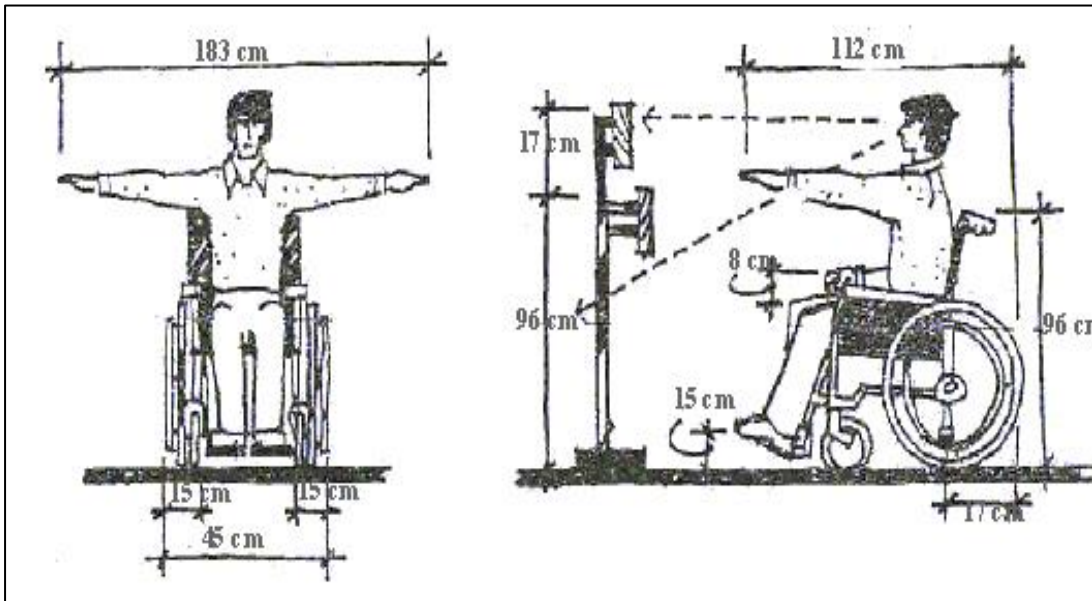
Engellilerin kent içi yollarda; yaya yolu, alt/üst geçitler ve kavşaklarda sağlıklı bireyler gibi serbestçe, güvenli ve engellenmeden hareketlerini sağlamak amacı ile oluşturulacak yapısal önlemler ve işaretlemelerin tasarım kuralları bu bölümde ele alınmaktadır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine ek 09.12.1975 tarihli 3447 sayılı Sakat Hakları Bildirisi'nin 1. maddesine göre, "Normal bir kişinin kendi kendisine yapması gereken işleri bedensel veya ruhsal yeteneklerindeki kalıtsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlar sakattır." şeklinde tanımlanmaktadır.

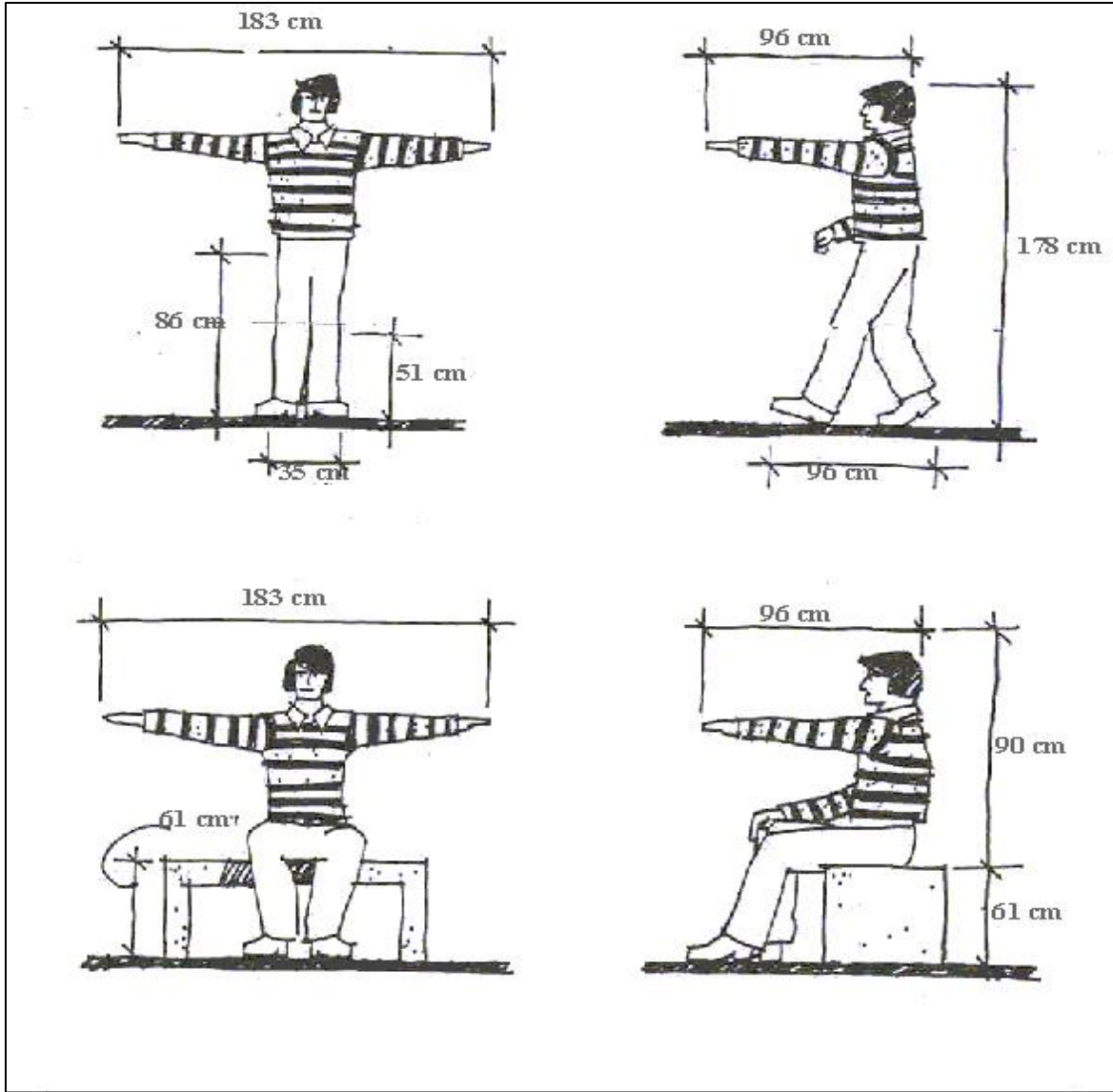
1. Bedensel engelliler

Normal insan hareketliliğine sahip olmayan, hareket organlarında eksiklik ve özür bulunduğundan yardımcı cihaz ve araçlarla hareket edebilen fiziki engelli kişidir.

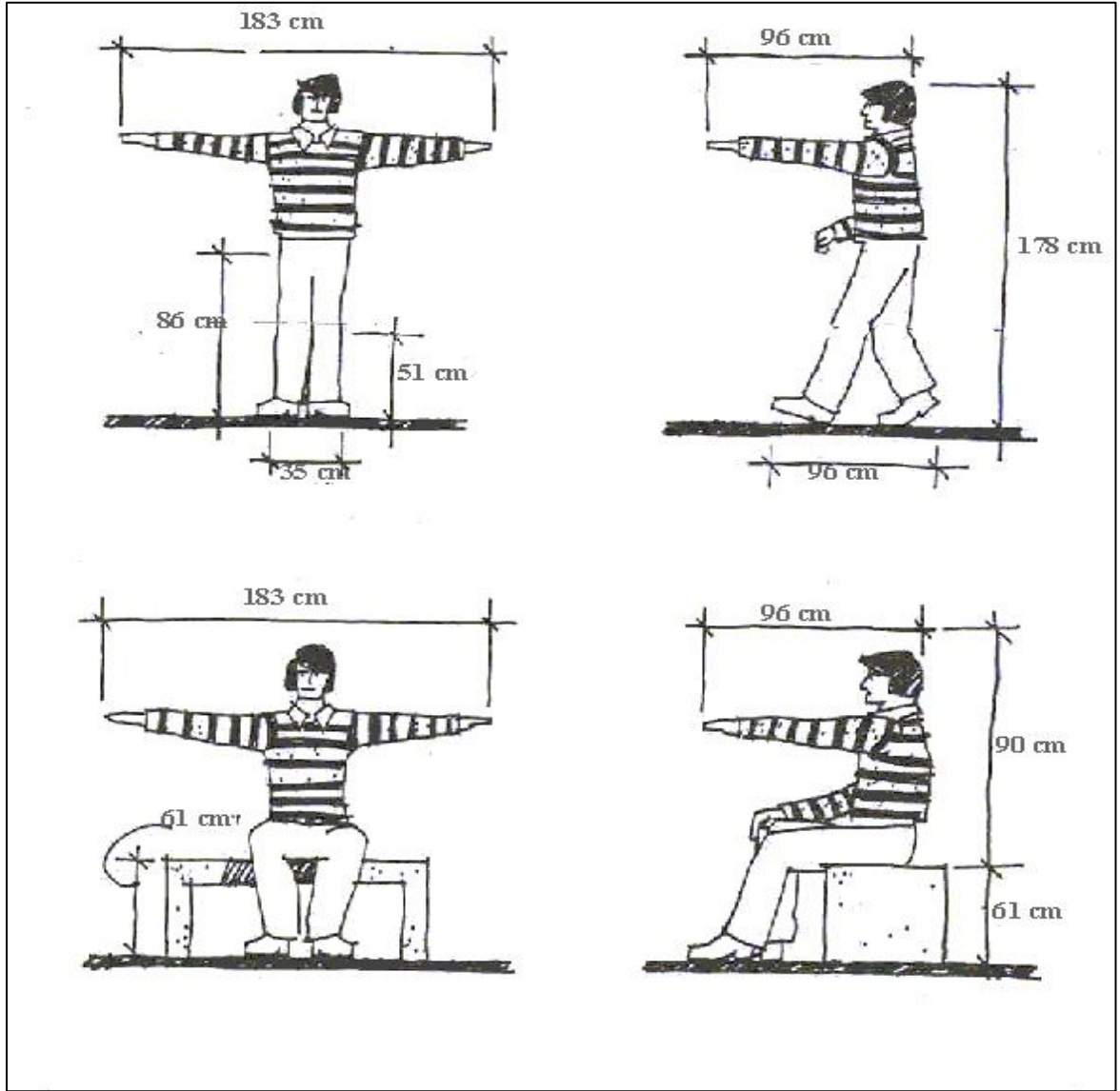
- Tekerlekli sandalye kullanan engelliler: Yürümesi sakıncalı görülen veya yürüme engeli olan, yardımsız veya yardımcı olarak tekerlekli sandalye kullanarak hareket edebilen kişidir.
- Yürüeyebilen (gezici) engelliler: Baston, koltuk değneği, protez vb. bir araç vasıtasıyla ayakta durabilen ve hareket edebilen kişidir.

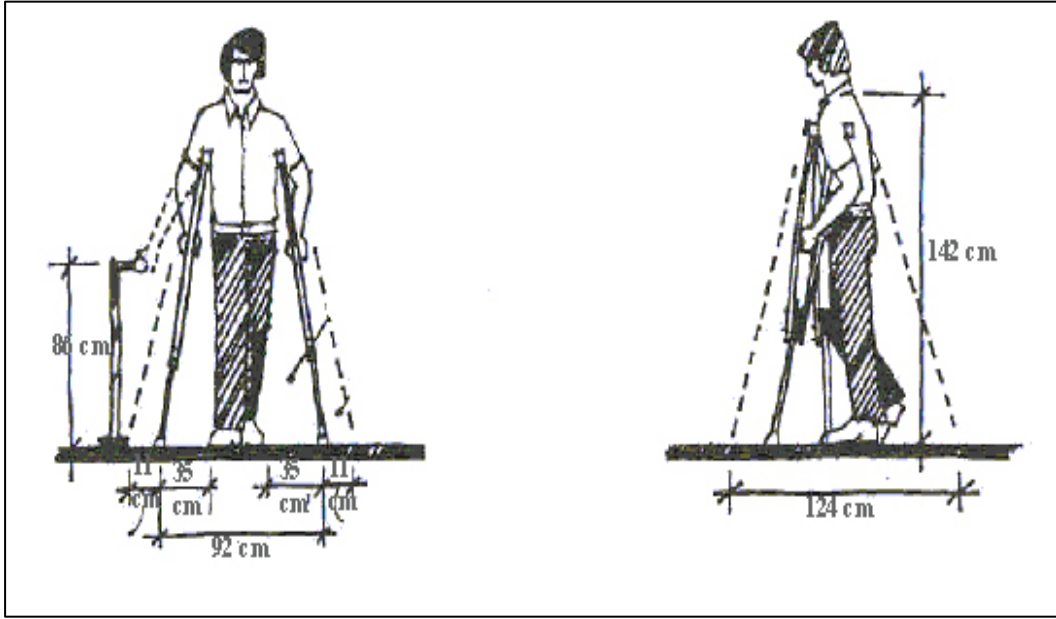
Şekil 1.1: Tekerlekli sandalye kullanan kişiler için ölçüler

Şekil 1.2: Çeşitli davranışlara göre insan ölçüleri.

Şekil 1.3: Çeşitli davranışlara göre insan ölçüleri.

Şekil 1.4: Yürüyebilen engelliler için ölçüler.

2. Görme engelliler

Görme fonksiyonlarının tamamını veya tamamına yakını kaybetmiş fiziki engellidir. Bu engellilik türü daha çok yaşa bağlı olduğu için görme engellilerin çoğu denge, dayanıklılık ve tepki süresi açısından da sınırlı olmanın dezavantajlarını yaşarlar.

- Az görenler: İki gözle görmesi 3/10'dan aşağı olan, özel araç ve yöntemler olmadan normal yaşam ve çalışmalarında görme gücünden yararlanamayanlara 'az gören' denir.
- Görmeyenler: İki gözle görmesi 1/10'dan aşağı olan, normal yaşam ve çalışmalarında görme gücünden yararlanmasına olanak olmayana 'kör' denir.

3. İşitme engelliler

İşitme fonksiyonunun tamamını veya tamamına yakını kaybetmiş fiziki engelli kişidir.

- Ağır işitenler: Bütün düzeltmelere rağmen işitme kaybı 25-70dB arasında olan, normal yaşam ve çalışmalarında işitme gücünden ancak yardımcı araçlarla yararlanabilenlere 'ağır işiten' denir.
- Sağırlar: Bütün düzeltmelere rağmen işitme kaybı 70dB'den daha fazla olan, normal yaşam ve çalışmalarında işitme gücünden yararlanamayanlara 'sağır' denir.
-

4. Konuşma engelliler

Konuşma akışında, ritminde, titizliğinde, vurgularında, ses birimlerinin çıkarılışında, eklemelerinde bozukluğu bulunanlara 'konuşma engelli' denir.

5. Zihinsel engelliler

Zihinsel gelişiminde meydana gelen yavaşlama, duraklama ve gerileme nedeniyle davranış ve uyum yönünden yaşlarına göre sürekli geriliği ve yetersizliği olduğu için normal eğitim programlarından yararlanamayan kişi olarak tanımlanır. Kişilerde zeka gruplandırması dört bölümde yapılmıştır. Bunlar:

Zeka bölümü çeşitli ölçeklerde sürekli olarak;

- 0-19 olanlar (Bakıma muhtaç olanlar)
- 20-40 olanlar (Öğrenme güçlüğü olanlar)
- 41-74 olanlar (Öğretilebilir olanlar)
- 75 olanlar (Eğitilebilir olanlar)

Engellilerin de hiçbir engelle karşılaşmadan yaşamlarını sürdürmeleri için aşağıda belirtilen ölçüt ve düzenlemelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir

6. Genel tasarım kriterleri

Engellilerin kentsel dış mekanlarda serbestçe ve engellenmeden dolaşabilmeleri için;

- Yeterli genişlik,
- Yeterli hareket alanı,
- Baş hizası altında serbest alan,
- Düz ve kaygan olmayan yüzey,
- Yönlendirme ve uyarma araçları, sağlanmalıdır.

6.1. Yaya yolları ve kaldırımlar

Yaya yolu; taşıt trafiğinden tamamen arındırılmış veya gerektiğinde belli taşıtların girmesine izin verilen yoldur.

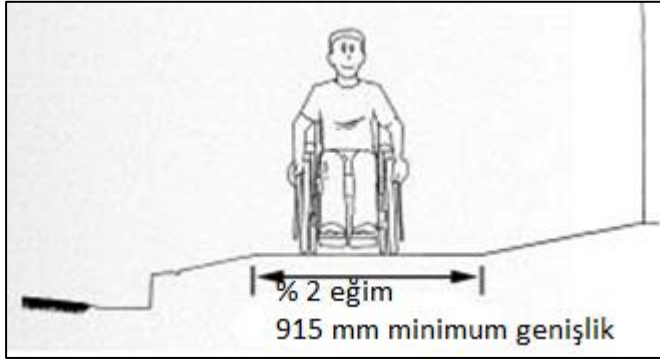
Yaya kaldırımları ise taşıt yolu kenarı ile, gerçek veya tüzel kişilere ait mülkler arasında kalan ve bordür taşıyla taşıt yolundan ayrılmış platformun, yayaların kullanımına tahsis edilmiş kısmıdır

6.2. Tekerlekli Sandalyeler için Rampalar

Rampa ölçüleri aşağıdaki ölçülerde olmalıdır.

Uzunluk: 9 metreden uzun olmalı ve projeye göre iniş sırasında dinlenme alanları bulunmalıdır.

Genişlik: 1200 mm (42 in = 120 cm) ‘den fazla olmalıdır. Bina içlerinde en az 90 cm olabilir

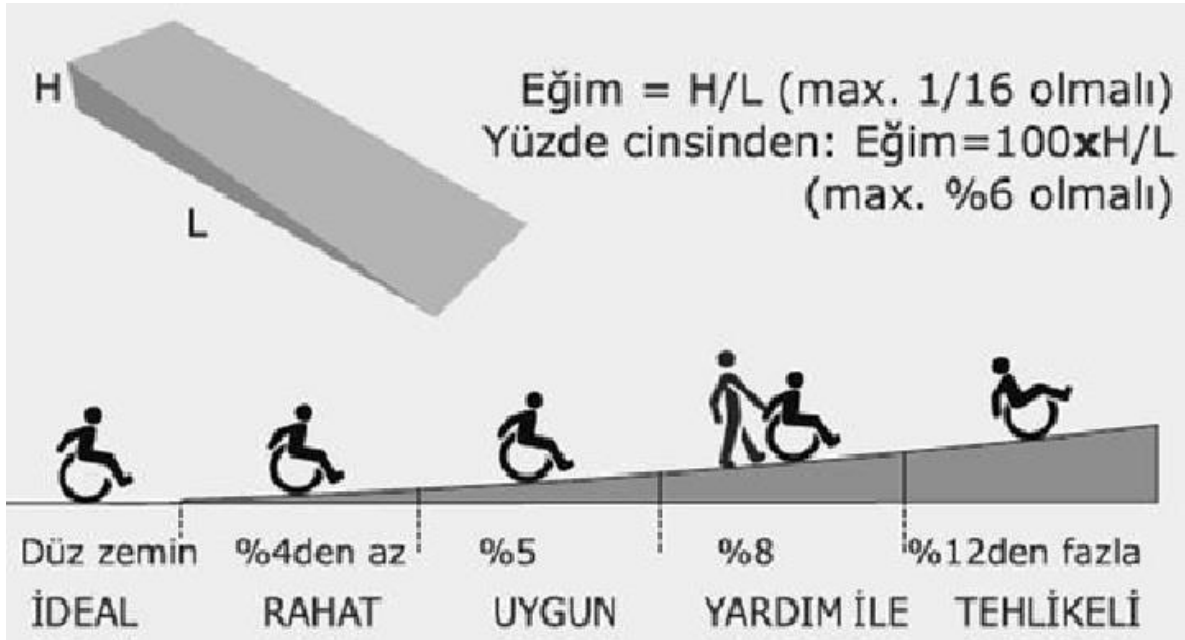

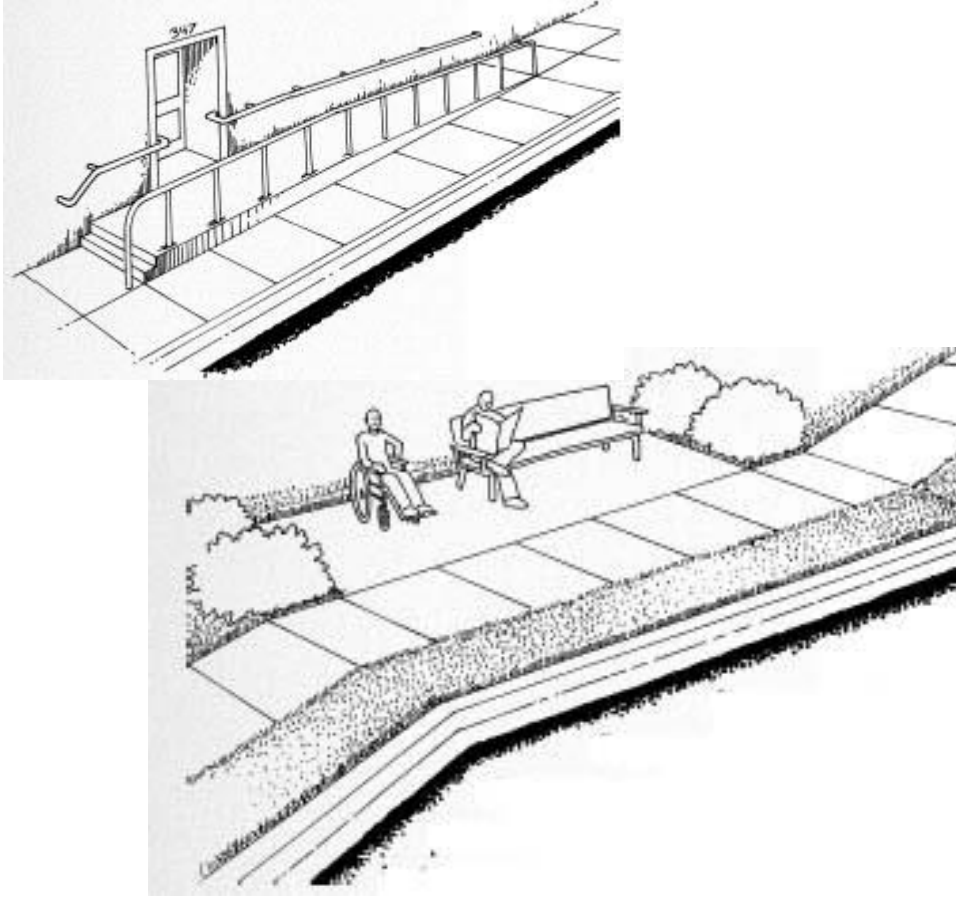
Şekil 6.1: Engelli yolu ölçüleri

Eğim: En fazla eğim 1:12 (%8)’den fazla olmamalıdır. (Yükseklik: 51 cm – 100 cm arasında). Binalar için erişilebilirlik denetlemesi (varsa) bahçelerden başlar; Bahçeye girişteki kot farkı 1,3 cm’den fazla ise uygun eğimde engelli rampası uygulamak zorunludur.

- Bina içi ve dışında;

Engelli Rampasının başlangıç ve bitişinde tekerlekli sandalyenin manevra yapabileceği en az 150 cm x 150 cm’lik alan olmalıdır.

Rampa sahanlıkla yön değiştiriyorsa; tekerlekli sandalyenin manevra yapabilmesi için sahanlık alanı en az 150 cm x 150 cm olmalıdır.

Rampa ve sahanlıkların kenarlarında en az 5cm yüksekliğinde koruma olmak zorundadır.

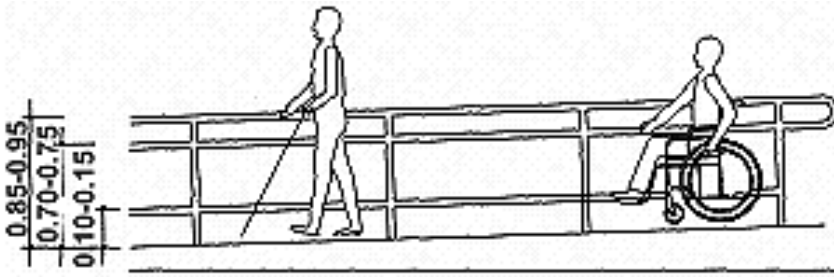
Rampa yüzeyi düz, sabit, dayanıklı malzemeden ve ıslak-kuru halde kaymayacak şekilde üretilmiş olmak zorundadır.

Emniyet Muhafazası: Trabzanın altından itibaren monte edilmeli ve 10 cm (100mm)'den az olmamalıdır.

Trabzan:

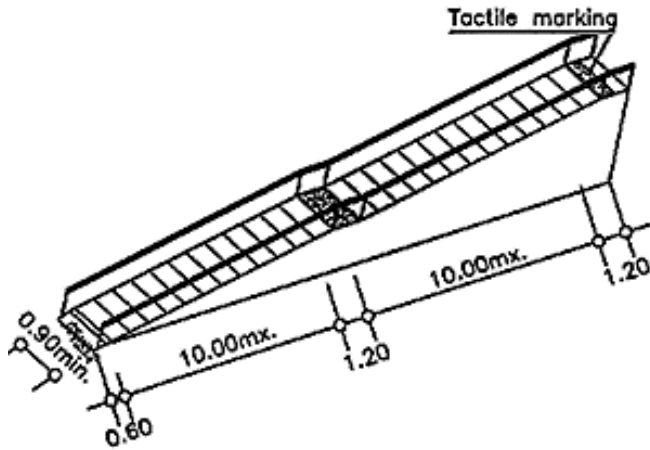
Bina içi ve dışında;

Engelli Rampası ile aşılacak yükseklik 15 cm'den fazla ise; rampanın boşluk olan taraflarında, rampa zemininden biri 70 cm, diğeri 90 cm olmak üzere 2 adet küpeşteye sahip trabzan olmak zorundadır.

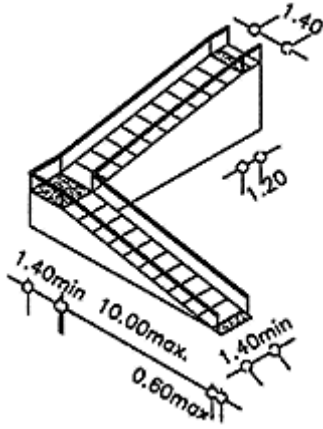
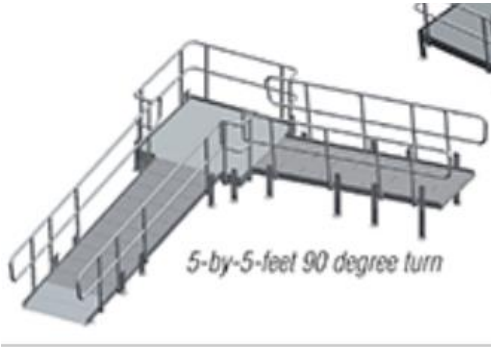

Rampa Yapısı: Rampalar aşağıdaki yapıda olmalıdır:

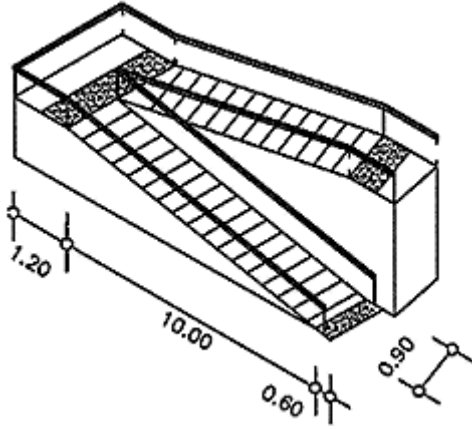
a. Düz eğimli

a. 90 derece dönüş

a. Dönemeçli veya 180 derecelik dönüş

Engelsiz Girişler:

Genişlik en az 1500 mm (150 cm) olmalıdır.

Kapının açılış genişliği en az 1200 mm (120 cm) olmalıdır.

Kapı girişlerinde basamak olmamalı ve girişi gölgelikli olmalıdır.

Bina Girişleri

Girişler; en az 1500 mm (150 cm) genişliğinde olmalıdır.

Giriş kapıları; iki yöne açılabilen kapılar olmalıdır.

Kapılar; en az 1200 mm (120 cm) açılabilir olmalıdır.

Platform Kaldırıcı Asansörleri

Uzunluğu en az 1.20 m olmalıdır.

Genişliği 0.90 m olmalıdır.

Trabzan ve emniyet muhafazaları her iki tarafta olmalıdır.

Kontrol paneli ve çağırma/ uyarı butonu olmalıdır.

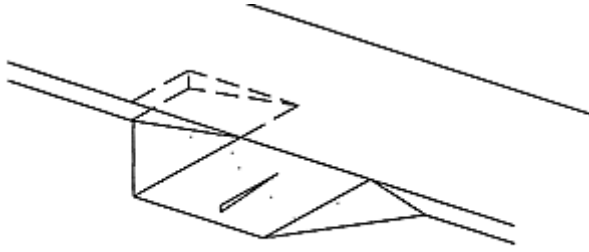
Yaya Geçitleri, Yürüme Yolları ve Zemin

Tekerlekli sandalyeliler için yaya geçitlerinin genişlikleri 1200 mm'den (120 cm) az olmamalıdır.

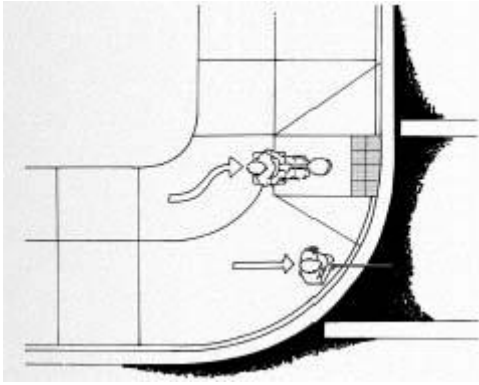
Yaya geçitleri düz, kaygan olmayan, yüzeylerinin çukur ve göllenme olmaması gereklidir.

Yaya geçitlerinde kullanılan materyallerde seviye farkı olması hatta ana zemin ile birbirine geçmiş ve bitişik şekilde olmalıdır. Seviye farkı 15mm'den (1,5 cm) fazla olmamalıdır.

Eğimli geçitlerin olması zorunludur.

Built up curb ramp

Köşeler ark duvar veya köşe kesme duvar olmalıdır.

